

Valtuustoaloite kaupunkipyörien käyttöönotosta

Kaupunginvaltuusto 30.09.2024 § 53

Kaupunginvaltuuston esityslistalla olleiden asioiden tultua käsitellyksi puheenjohtaja totesi, että Vasemmiston valtuustoryhmä on jättänyt valtuustoaloitteen kaupunkipyörien käyttöönotosta.

Aloite kuuluu seuraavasti:

”Pyöräily on viime vuosina lisännyt suosiotaan liikummuna. Kaupunki on osaltaan vaikuttanut siihen positiivisesti mm. toteuttamalla pyöräparkkeja. Tänä vuonna lanseerattu Längelmäveden pyörälenkki on tuonut myös paikallisille yrittäjille lisää matkailun asiakkaita. Hyvässä kaupungin kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmassa on erinomaisia vaihtoehtoja, mutta kaupunkipyörät eivät siinä vielä ole mukana. Kehittämistä kannattaa jatkaa.

Useissa kaupungeissa on toteutettu kaupunkipyöräjärjestelmä. Orivedellekin sellainen tulisi saada aikaan. Sen ensisijainen tavoite on tarjota busseja ja takseja täydentävä kulkuväline aseman ja keskustan välille. Toimintaa voidaan myös laajentaa kattamaan muita keskustan palveluja. Matkailijat ja paikallinenkin väestö voi pyöräillä myös esimerkiksi Purnuun ja Rönnin monipuolisiin tapahtumiin ja palveluihin, vaikka Eräjärven tiellä kapeat pientareet eivät pyöräilyyn houkuttele.

Kaupunkipyörät eivät voi kokonaan korvata busseja ja takseja, sillä pyörät ovat realistinen vaihtoehto vain huhtikuusta lokakuuhun eivätkä kaikki pysty käyttämään pyöriä. Pyörien tulee olla helposti niin kaupungin asukkaiden kuin kaupungissa (esim. kampuksella) vierailevien käytössä, eli esimerkiksi jostakin asiakaspalvelupisteestä haettavat avainratkaisut eivät välttämättä toimi. Tällä hetkellä kirjastosta lainattavat pyörät ovat lähinnä liikuntakäyttöön eli palvelevat täysin eri tarkoitusta kuin tässä esitetyt kaupunkipyörät; Oriveden asemalla taas ei ole kesäkuukausien ulkopuolella mitään päivittäin auki olevaa asiakaspalvelupistettä, joten vuokrauksen pitää tapahtua siellä itsepalveluna. Lisäksi junamatkustajia ja matkailijoita palvelisivat parhaiten pyörät, joilla pystyy kuljettamaan myös hiukan isomman laukun.

Toimivan kaupunkipyöräjärjestelmän kulmakivi on pyörien huolto sekä saatavuus siellä, missä niitä tarvitaan: ei riitä, ette pyörät kerran hankitaan, vaan ne on pidettävä ajokunnossa koko kesäkauden ajan ja niitä on tarvittaessa siirrettävä sinne, mistä ihmiset lehtevät ajamaan. Rahoituksessa onkin kiinnitettävä huomiota huolto- ja siirtokuluihin. Ylläpito voidaan hankkia kaupalliselta sopimusurakoitsijalta (esim. paikallinen urheiluliike tai valtakunnallinen toimija, mm. Kaakau Oy toimii 15 paikkakunnalla) tai järjestää esim. työpajatoimintana tai ammattiopiston tai kansalaisopiston kurssitoimintana. Toiminnan tulee perustua aitoon vapaaehtoisuuteen, yhteisöllisyyteen tai opetustavoitteeseen eikä teetetä palkatonta työtä vain säästämisen vuoksi). Ylläpidon järjestämistapa riippuu toisaalta siitä, minkä laatuinen ja laajuinen järjestelmä otetaan käyttöön. Mänttä-Vilppulan ja Pyhtään esimerkit osoittavat, että Oriveden kokoinen kaupunkikin voi olla riittävän houkutteleva kohde valtakunnalliselle kaupalliselle toimijalle, kunhan kaupunki vain on asiassa aloitteellinen.

Kaupunkipyöräjärjestelmä voi olla asemallinen tai asematon (esim. Kaakau Oy:n ylläpitämä Donkey Republicin järjestelmä voi olla kumpi vain). Esimerkiksi Kouvolan kaupungin vuonna 2017 laatiman selvityksen (<https://www.kouvola.fi/wp-content/uploads/2019/01/Kouvolan-kaupunkipyoraselvitvs-1.0-002.pdf>) mukaan asematon järjestelmä voidaan hankkia joko ns. avaimet käteen -mallina, jolloin kaupunki tekee kaupallisen toimijan kanssa sopimuksen ja kaupallinen toimija ylläpitää järjestelmää omalla taloudellisella riskillään ellei kaupunki erikseen halua avustaa toimintaa esim. markkinoinnissa tai kaupungille maksullisena mallina, jossa palveluntarjoaja laskuttaa kaupunkia kaupunkipyöräjärjestelmän ylläpidosta. Maksullisen mallin vuosikustannukset laskettaneen tuhansissa euroissa ja riippuvat mm. pyörien määrästä.

Esimerkiksi kuntien Kaakau Oy:n kanssa tekemistä sopimuksista ja niiden kustannuksista ei kuitenkaan löydy verkosta julkisesti tietoa, joten tarkemman arvion saamiseksi asiasta on kyseltävä kunnilta tai Kaakau Oy:ltä suoraan.

Vasemmiston valtuustoryhmä esittää aloitteenaan, että kaupunki selvittää mahdollisuuksia saada Orivedelle käyttöön kaupunkipyöriä ja ryhtyy selvityksen jälkeen soveltuviin toimenpiteisiin kaupunkipyörien järjestämiseksi.

Orivesi 30.9.2024

Vasemmiston valtuustoryhmä

Mari Lind
Anne Kahelin
Reijo Kahelin”

Puheenjohtaja otti valtuustoaloitteen vastaan ja totesi, että aloite lähetetään kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

- - - - -

Kaupunginhallitus 11.11.2024 § 227

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Juha Kuusisto
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus lähettää valtuustoaloitteen elinvoimajaostolle sekä hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunnalle valmisteltavaksi siten, että valmistelu toimitetaan kaupunginhallitukselle 30.4.2025 mennessä.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.

- - - - -

Hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunta 27.05.2025 § 35

Valmistelija	Hyvinvointijohtaja Tuija Peurala
--------------	----------------------------------

Kaupunkipyöräjärjestelmän käyttöönotto vaatisi ulkopuolisen toimijan. Polkupyörät tulisi olla helposti käytettävissä (ei erillistä avainten noutoa/palautusta) sekä saatavissa aina huollettuna ja käyttökunnossa. Tällaista palvelua ei ole mahdollista järjestää esim. Pirhan työpajatoiminnan, ammattikoulun tai kansalaisopiston kurssitoiminnan kautta.

Aloitteessakin mainittu KaaKau Oy järjestää kaupunkipyöriä eri kokoiisiin kuntiin. Donkey Republic -yhteiskäyttöpyöräjärjestelmä toimii sovelluspohjaisesti 24/7 ja se on ns. asemallinen malli eli pyöriä voi vuokrata ja palauttaa vain tietyistä paikoista, jotka määritellään yhdessä yrityksen kanssa.

Yrityksestä ilmoitettiin, että käyttäjien ajotuloilla kaupunkipyörät eivät ole pienissä, eikä keskisuurissakaan kunnissa kannattavia, vaan kaupungin tulee maksaa palvelusta. Myös asiakkaat maksavat kaupunkipyörien käytöstä.

Hyvinvointijohtaja esittelee kokouksessa tarkemmin hinta-arvion.

Kaupunki on laatinut toiminnan ja talouden kehittämissuunnitelman, jota kaikki palvelualueet toteuttavat. Tavoitteena on erilaisilla toimenpiteillä saada vuosina 2024-2028 noin 2,5-3,0 milj. euron positiiviset taloudelliset vaikutukset kaupungin talouteen.

Tässä taloustilanteessa ei ole mahdollista ottaa kaupunkipyöriä käyttöön, koska palvelu vaatii kaupungin omarahoitusosuuden. Tällaista määrärahavarausta ei ole osoitettavissa hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunnan talousarviossa, eikä palvelutarjontaa ole mahdollista laajentaa myöskään lähivuosien aikana kaupungin taloustilanteen vuoksi.

Toimivalta	Hallintosääntö 27 §
Esittelijä	hyvinvointijohtaja Tuija Peurala
Päätösehdotus	Hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunta 1. antaa valtuustoaloitteeseen selostusosassa esitetyn vastauksen ja esittää, että Oriveden kaupunki ei ota tässä taloustilanteessa käyttöön kaupunkipyöriä. 2. lähettää lautakunnan näkemyksen tiedoksi kaupunginhallitukselle.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.

Kaupunkikehityslautakunta 11.11.2025 § 19

Valmistelija maankäyttösuunnittelija Julia Valkeejärvi

Kaupunginhallitus on pyytänyt elinvoimajaostolta lausuntoa valtuustoaloitteesta kaupunkipyörien käyttöönottoa varten. Elinvoimajaosto sekä maankäyttö- ja kaavatoimikunta on yhdistetty yhdeksi lautakunnaksi, kaupunkikehityslautakunnaksi, joten lausuntopyyntö on ohjattu kaupunkikehityslautakunnalle.

Hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunta on esittänyt, ettei Oriveden kaupunki ota tässä taloustilanteessa kaupunkipyöriä käyttöön. Kaupunkipyörien käyttöönotto vaatisi ulkoisen toimijan sekä kaupungin taloudellista tukea, sillä kaupunkipyöristä saatavat tulot eivät kata kaikkia niistä muodostuvia kuluja.

Toimivalta hallintosääntö § 25
Esittelijä kaupunginjohtaja Juha Kuusisto

Päätösehdotus
Kaupunkikehityslautakunta käy keskustelun aiheesta ja lähettää näkemyksensä tiedoksi kaupunginhallitukselle.

Esittelijän kokouksessa tekemä päätösehdotus:

Kaupunkikehityslautakunta esittää lausuntonaan kaupunginhallitukselle, että ajatus kaupunkipyörien hankkimisesta on sinänsä hyvä. Mutta koska kaupungin pitäisi tukea kaupunkipyörien hankintaa noin 500–600 € kpl / kausi, kaupunkikehityslautakunta ei pidä taloudellisesti perusteltuna kaupunkipyörien hankintaa Orivedelle.

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 19.01.2026 § 14

Toimivalta hallintosääntö § 23
Esittelijä kaupunginjohtaja Juha Kuusisto

Päätösehdotus
Kaupunginhallitus esittää, että kaupunginvaltuusto

1. merkitsee tiedoksi valtuustoaloitteeseen hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunnan ja kaupunkikehityslautakunnan laatimat vastineet.
2. toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös
Päätösehdotus hyväksyttiin.

- - - - -

Päätösehdotus

Kaupunginvaltuusto

1. merkitsee tiedoksi valtuustoaloitteeseen hyvinvointi- ja elämänlaatulautakunnan ja kaupunkikehityslautakunnan laatimat vastineet.
2. toteaa valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Asian käsittely

Hyvinvointijohtaja Tuija Peurala oli asiantuntijana kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

- - - - -